

رسالة محمد

نام درس:

نظام تربیتی از منظر قرآن و
روایات

• مدرس:

• خدیجه افشین (پردیس
رسالت زاهدان)

• بهار ۱۳۹۹

مبنای چهارم: تاثیر شرایط بر انسان

انسان، مرکب از نفس و بدن است و بدین ترتیب وضعیت ها و شرایط محیطی بر حالات، احساسات و افکار آدمی تاثیرگذار هستند. بعلاوه؛ شرایط اجتماعی و پیوندهای آدمیان نیز موجبات تاثیر بر انسان را فراهم می آورند.

نکته:

شرایط اجتماعی تاثیرگذاری بیشتری دارند و بر همین اساس، افراد هم سنخ در یک گروه قرار می گیرند.

در روایات بر هم نشینی صالحان تاکید شده و از « تشبّه به کفار » باز داشته شده است زیرا انسان را به ورطه « کفر » می کشاند.

اصل ۴: اصلاح شرایط

این اصل بیانگر آن است که برای ایجاد رفتار مطلوب و یا تغییر و جایگزینی رفتار نامطلوب باید شرایط را بررسی کرد و زمینه مساعدی را فراهم نمود.

آنچه از بعد تربیتی در مورد یک رفتار مهم می باشد، این است که؛ رفتار ناپسند که از مربی سر می زند زاییده محیط و شرایط حاکم بر اوست لذا لازم است ابتدا شرایط را اصلاح و تغییر داد تا رفتار نیز تصحیح گردد.

چنانکه؛ قوم حضرت موسی در غیبت ایشان، به گاوپرستی روی آوردند. حضرت برای تغییر رفتار منبع ایجاد این رفتار را که سامری بود از امت اخراج کرد و امت را از ضلالت پاک نمود.

روش های تربیتی

روش های تربیتی که ناظر بر این اصل هستند عبارتند از :

- ۱- روش زمینه سازی
- ۲- تغییر موقعیت
- ۳- اسوه سازی

۱- روش زمینه سازی:

انتخاب و تنظیم مناسب زمینه ها و شرایط به مانند عامل « تسهیل کننده » است که امکان شکل گیری ها و شکل دهی های مطلوب را بالا می برد.

وجوه زمینه سازی :

- الف) **ایجاد** شرایط اولیه که احتمال ظهور و بروز رفتارها و حالات مطلوب را افزایش می دهد.
- ب) **پیشگیری** از بروز شرایط اولیه ای که احتمال رفتارهای نامطلوب را افزایش می دهد.

ثمره پیشگیری از بروز رفتار نامطلوب ← از بین رفتن و برچیده شدن زمینه خطا
تعبیر « لاتقربوا» نیز بر پیشگیری از بروز رفتار نامطلوب و ناپسند دلالت دارد.
نکته:

این روش بر امکانات بالقوه بلند دامنه در شرایط مختلف استوار است.

۲- روش تغییر موقعیت

این روش بر جنبه بالفعل موقعیت ها و تاثیر آفرینی ها می باشد.

شرایطی که رفتار انسان ها تحت تاثیر قرار می دهد، شامل دو قسم می شوند:
(الف) شرایط زمانی **(ب) شرایط مکانی**

الف) شرایط زمانی :

موقعیت ویژه زمانی که منتج به رشد حالات نیک در آدمی می گردد نظیر ماه شعبان، میلادها و ... در چنین زمان هایی اعمال و حالات انسان نتیجه مضاعفی دارند. چنانکه در این گونه زمان ها، توصیه ها و سفارش های ویژه ای نیز صادر شده است.

ب) شرایط مکانی :

روابط فرد با موقعیت های مکانی نیز در حالات و رفتارهای او تاثیرگذار هستند مثلاً حضور در طبیعت، مکان های مقدّس و ... هریک موجب بروز اندیشه ها و افکار خاصی در انسان می شوند. در مورد **تاثیر مکان ها** بر انسان خداوند در قرآن از «**آیات آفاقی**» یاد می کند.

قرآن از « اسوه سازی » به عنوان یک روش تربیتی یاد کرده است که باید در گزینش الگو با بصیرت عمل نماید.

خداوند پیامبر (ص) را به اقتدا کردن در امر هدایت توصیه می کند زیرا اقتدا بصور کامل به شخص منتج به نتیجه مثبت نمی گردد بلکه خداوند در خطاب به پیامبر (ص) فرمود:

« اولئک الذین هدی الله فبهدیهم اقتده ... »

در هدایت به آنها اقتدا کن و نفرمود در همه شرایع و ادیان پیشین

از حسن توجه شما سپاسگزارم